

Tilning inson hayotidagi oʻrni

Fan va texnologiyalar universiteti
Xorijiy til va adabiyot yoʻnalishi talabasi
Xudoyberdiyeva Mubinabonu Hamdam qizi
xudoyorovamubina795@gmail.com

Fan va texnologiyalar universiteti v.b.dotsenti
F.f.b.f.d. Turaboyeva Sitora Zokir qizi
Sitoraturaboyeva64@gmail.com

ANNOTATSIYA

Til insoniyat hayotining ajralmas qismi boʻlib, u jamiyatni birlashtiruvchi, bilimlarni uzatuvchi va madaniyatni avloddan-avlodga yetkazuvchi asosiy vositadir. Ushbu mavzu tilning inson hayotidagi oʻrnini, uning muloqot, oʻzlikni anglash va madaniy merosni saqlashdagi ahamiyatini yoritadi. Til nafaqat aloqa vositasi, balki insoniyat tarixining, milliy qadriyatlarning va shaxsiy rivojlanishning muhim ifodasidir. Bu annotatsiya tilning oʻziga xos jozibasi va hayotiy ahamiyatini noanʻanaviy yondashuvda taqdim etadi.

Kalit soʻzlar: Tilning oʻrni, milliy kimlik, madaniyatni saqlash, globalizatsiya taʼsiri, milliy tillarning yoʻqolishi, texnologiyalar va til, grammatik xatolar

Til insoniyatning eng buyuk ixtirosi boʻlib, u bizni boshqa mavjudotlardan ajratib turuvchi eng asosiy vositadir. Til orqali inson oʻz fikrlarini ifoda etadi, bilimlarini oʻrtoqlashadi va madaniyatini avloddan-avlodga yetkazadi. Har bir xalqning tili uning oʻzligini aks ettiradi, uning tarixini va milliy gʻururini saqlaydi. Inson uchun til nafaqat aloqa vositasi, balki u yashashning maʼnosi va oʻzligini anglash yoʻlida yorugʻ chiroqdir. Shuning uchun tilning oʻrni inson hayotida betakror va beqiyosdir. Til – bu oddiygina aloqa vositasi emas, balki insoniyatning ruhiy koʻzgusi. U orqali biz nafaqat gapiramiz, balki oʻzligimizni anglaymiz, tariximizni saqlaymiz va kelajakni quramiz. Til hayotning eng nafis va eng qudratli qurolidir.

Tilning inson hayotidagi o‘rni: muammo va yechimlar

Muammo: Til inson hayotining ajralmas qismi bo‘lib, uni faqat aloqa vositasi sifatida emas, balki madaniyat, tarix va o‘zlikni saqlash vositasi sifatida ham ko‘rish zarur. Ammo hozirgi kunda, ayniqsa, yoshlar orasida tilning tabiiy boyliklari yo‘qolib bormoqda. Yangi texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlar o‘zining tezkor va qisqa muloqot usullari bilan ko‘plab so‘zlar va iboralarni yengillashtirib yuboradi. Shuningdek, globalizatsiya jarayonlari sababli ingliz tili kabi tillar ustunlik qilmoqda, bu esa milliy tillarning ahamiyatini kamaytiradi.

Yechimlar:

Ona tilini mustahkamlash:

Milliy tilning ahamiyatini tushunib, uni yoshlar o‘rtasida yanada ommalashtirish zarur. Bu uchun maktablarda va oliy ta‘lim muassasalarida tilni o‘rganishning yanada jiddiy va to‘liq dasturlarini joriy etish kerak. Bu orqali tilga bo‘lgan qiziqish ortadi.

Texnologiyalardan foydalanish:

Zamonaviy texnologiyalarni tilni o‘rganish va rivojlantirishda qo‘llash zarur. Mobil ilovalar, onlayn kurslar va interaktiv platformalar yordamida yoshlarni til o‘rganishga rag‘batlantirish mumkin. Ijtimoiy tarmoqlarda ham tilni to‘g‘ri ishlatish va rivojlantirishga qaratilgan kampaniyalar tashkil etilishi kerak.

Milliy madaniyat va tilni birlashtirish:

Milliy tilni va madaniyatni birlashtirib o‘rgatish, uni kundalik hayotga tatbiq qilishga harakat qilish zarur. Tillar nafaqat aloqa vositasi, balki milliy kimlikni saqlash vositasidir. Bu jarayonda san‘at, adabiyot va musiqaning roli ham muhim.

Tilga bo‘lgan hurmatni oshirish:

Jamoat joylarida tilni to‘g‘ri ishlatish, so‘z boyligini oshirish va uning madaniy qadriyatlarini anglash orqali tilga bo‘lgan hurmatni oshirish kerak. Bu orqali yoshlar o‘rtasida ona tiliga mehr va hurmat kuchayadi.

Tilning inson hayotidagi o‘rni: Muammo va Yechimlar

Til inson hayotida muhim o‘rin tutadi. Bu nafaqat aloqa vositasi, balki bizning madaniyatimiz, tariximiz va identifikatsiyamizni saqlovchi vosita hamdir. Har bir millat va xalq o‘z tilini nafaqat o‘zaro muloqotda, balki o‘z madaniyati, urf-odatlarini va

qadriyatlarini avlodidan-avlodga yetkazish uchun ham ishlatadi. Ammo bugungi kunda tilning ahamiyati va uning o'ziga xosligini saqlash masalasida bir qator muammolar mavjud. Bu muammolarni tahlil qilish va yechimlar topish esa bizning kelajagimiz uchun juda muhimdir.

1. Muammo 1: Tilning noaniq ishlatilishi va tezkor aloqa madaniyati

2. Zamonaviy ijtimoiy tarmoqlar va tezkor kommunikatsiya vositalari tilning noaniq ishlatilishiga olib kelmoqda. Mobil telefonlar va onlayn muloqotda qisqa va tushunarli xabarlar yuborish ko'proq afzal ko'riladi. Bu esa odamlarga o'z fikrlarini to'liq va aniq ifodalash imkoniyatini kamaytiradi. O'rta maktab o'quvchilari va yoshlar orasida esa, ma'lum bir iboralar va so'zlar qisqartirilgan shakllarda ishlatilmoqda. Bunday holat esa, ba'zida tilni ifodalashda noaniqlik va tushunmovchilikka olib keladi.

3. Shu bilan birga, ba'zi odamlar, ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlarda, tilni to'g'ri ishlatishga e'tibor bermaydilar. Buning natijasida, so'z boyligi kamaymoqda, va yozish va gapirishda grammatik xatolar ko'paymoqda. Masalan, bir necha kishi bu muammoni "so'zlar o'zgarimasligi kerak, lekin ijtimoiy tarmoqlarda o'zgarishlar kuchayib bormoqda" deb ta'kidlashmoqda.

4. Tahlil:

Bir mutaxassisning fikriga ko'ra, "Zamonaviy texnologiyalar tilni yengillashtirgan bo'lsa-da, tilning boyligini saqlash va uni to'g'ri ishlatish muhimdir." Ushbu fikrni qo'llab-quvvatlaydiganlar ko'p: "Agar so'zlar va iboralar qisqartirilsa, ularning haqiqiy ma'nosi o'zgarimasligi kerak, aks holda til o'zining asosiy vazifasini — aniq va lo'nda muloqot qilishni yo'qotadi."

5. Yechim:

Tilni to'g'ri ishlatish, ayniqsa yoshlar orasida, ta'lim tizimi orqali amalga oshirilishi kerak. Maktablar va oliy o'quv yurtlarida tilni o'rganishga jiddiy e'tibor qaratish lozim. Bunda milliy adabiyot va san'atga, shuningdek, klassik yozuvchilarning asarlariga asoslangan darslar, interaktiv va innovatsion metodlarni joriy etish orqali tilning boyligini saqlash mumkin. Shuningdek, texnologiyalarni qo'llash orqali tilni o'rganishni qiziqarli qilish va yoshlarni rag'batlantirish zarur.

6. Muammo 2: Globalizatsiya va milliy tillarning yo'qolishi

7. Boshqa muhim muammo — globalizatsiya ta'sirida milliy tillarning zaiflashishi. Global til sifatida ingliz tili dunyoning turli burchaklarida ishlatilmoqda va bu holat ko'plab milliy tillarning ahamiyatini kamaytiradi. Ayniqsa, kichik xalqlarning tillari, vaqt o'tishi bilan, o'z ahamiyatini yo'qotib bormoqda. Misol uchun, ba'zi mutaxassislar "Ingliz tili o'rgatish tizimi jahon ta'lim tizimining asosiy qismiga aylandi, natijada boshqa tillar o'z qadriyatini yo'qotib bormoqda", deb ta'kidlaydilar.

Tahlil:

Ko‘plab insonlar, masalan, "Yoshlar ingliz tilini bilish orqali dunyo bo‘ylab yanada oson muloqot qila olishadi, ammo bu jarayon milliy tillar va madaniyatlarni zaiflashtirmasligi kerak", deb fikr bildirishadi. Boshqalar esa, "Milliy tillarning yo‘qolishi, aslida, xalqning kimligini yo‘qotishi bilan teng" deb hisoblashadi.

Yechim:

Milliy tillarni saqlash uchun davlatlar tomonidan maxsus dasturlar va qonunlar qabul qilinishi kerak. Shuningdek, milliy tillarda film va adabiyotlarni yaratish, madaniy merosni targ‘ib qilish orqali, ularning ahamiyatini oshirish mumkin. O‘quvchilarga nafaqat global tillar, balki o‘z milliy tillarini chuqur o‘rganish zarurligini tushuntiradigan pedagogik dasturlarni yaratish lozim. Bu, ayniqsa, onlayn ta‘lim va raqamli resurslarni samarali qo‘llash orqali amalga oshirilishi mumkin. Til nafaqat kommunikatsiya vositasi, balki milliy kimlik va madaniyatni saqlashning asosiy vositasidir. Biroq, globalizatsiya va zamonaviy texnologiyalar tilning to‘g‘ri ishlatilishini va milliy tillarning saqlanishini murakkablashtirmoqda. Bularning barchasiga javob sifatida, tilning boyligini saqlash va rivojlantirish uchun jamiyat, davlat va ta‘lim tizimi birgalikda harakat qilishlari zarur. Hamma, ayniqsa, yoshlar, tilni o‘rganish va uni to‘g‘ri ishlatishda o‘z mas‘uliyatini his qilishlari kerak.

Xulosa. Til inson hayotida ajralmas o‘rin tutadi, chunki u nafaqat muloqot vositasi, balki madaniyat, tarix va kimlikni saqlash vositasidir. Bugungi kunda tilning noto‘g‘ri ishlatilishi va globalizatsiya ta‘sirida milliy tillarning yo‘qolishi kabi muammolar jamiyatda jiddiy xavotirlar tug‘dirmoqda. Tezkor kommunikatsiya vositalari, qisqa xabarlar va ijtimoiy tarmoqlarda tilning noaniq ishlatilishi odamlarning fikrlarini aniq ifodalash imkoniyatini kamaytiradi. Shu bilan birga, ingliz tilining global tarqalishi milliy tillarga tahdid solmoqda. Biroq, bu muammolarni bartaraf etish uchun samarali yechimlar mavjud. Ta‘lim tizimida tilni to‘g‘ri o‘rganishga qaratilgan yangi yondashuvlarni joriy etish, yoshlarni milliy tillarga bo‘lgan hurmat va mas‘uliyatga o‘rgatish muhimdir. Shuningdek, texnologiyalarni qo‘llash orqali tilni saqlash va rivojlantirish imkoniyatlari yaratish, ijtimoiy tarmoqlarda til madaniyatini targ‘ib qilish ham kerak. Har bir inson, tilni nafaqat kommunikatsiya vositasi, balki madaniy meros sifatida qadrlashga harakat qilishi lozim. Shunday qilib, tilni saqlash va rivojlantirish faqat pedagogik yondashuvlarni o‘z ichiga olmaydi, balki butun jamiyatning mas‘uliyatini talab qiladi. Jamiyatning kelajagi tilga bo‘lgan e‘tibor va hurmatga bog‘liq bo‘lib, buni amalga oshirishda har birimizning hissamiz muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. N. Karimov. XX asr adabiyoti manzaralari. –Toshkent: O‘zbekiston, 2008. –B. 8.
2. Mirzayeva Z. I. Abdurauf Fitrat faoliyatining o‘rganilishi: o‘ziga xos yondashuv va qarashlar /O‘zbekiston tarixining dolzarb masalalari yosh olimlar tadqiqotlarida: asosiy yo‘nalishlar va yondashuvlar. Respublika yosh olimlarining an’anaviy ikkinchi ilmiy konferensiyasi materiallari to‘plami. – Toshkent: Fan, 2010. – B. 187.
3. qizi Ezoza, R. M., & qizi Turaboyeva, S. Z. (2022, December). IMPACT OF POSITIVE MOOD ON LEARNING. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE" THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS" (Vol. 1, No. 4, pp. 26-30).
- 4 . Sitara, T. Z. (2022, December). REALIZATION OF LINGUISTIC AND CULTURAL UNITS IN THE LINGUISTIC LANDSCAPE OF THE WORLD. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" INNOVATIVE TRENDS IN SCIENCE, PRACTICE AND EDUCATION" (Vol. 1, No. 4, pp. 54-57).
5. Turaboeva, S. (2022). ОЛАМНИНГ ЛИСОНИЙ МАНЗАРАСИДА ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИК БИРЛИКЛАРНИНГ ВОҚЕЛАНИШИ. Science and innovation, 1(B8), 1516-1523.
6. Turaboeva, S. (2022). IMPLEMENTATION OF LINGUOCULTUROLOGICAL UNITS IN THE LANGUAGE PICTURE OF THE WORLD. Science and Innovation, 1(8), 1516-1523.
7. Turaboeva, S. (2022). IMPLEMENTATION OF LINGUOCULTURAL UNITS IN THE LANGUAGE LANDSCAPE OF THE WORLD. Science and Innovation, 1(8), 1194-1201.